

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 3454/2024
24.04.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиље-противтужене АА из ..., село ..., чији је пуномоћник Милица Радивојевић, адвокат из ..., против туженог-противтужиоца ББ из ..., чији је пуномоћник Љубица Рашков, адвокат из ..., ради развода брака, вршења родитељског права, уређења личних односа и издржавања, одлучујући о ревизији туженог-противтужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 245/23 од 18.05.2023. године, у седници одржаној 24.04.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог-противтужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 245/23 од 18.05.2023. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиље-противтужене за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П2 596/18 од 25.11.2022. године, ставом првим изреке, разведен је брак закључен 09.06.2012. године пред матичарем Општине Ваљево, евидентиран под текућим бројем ... за 2012. годину између тужиље - противтужене и туженог-противтужиоца на основу одредбе члана 41. Породичног закона Републике Србије. Ставом другим изреке, малолетно дете парничних странака син ВВ, рођен ... године у ..., поверен је мајци која ће самостално вршити родитељско право. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени- противтужилац да на име доприноса за издржавање малолетног сина плаћа месечно износ од 20.000,00 динара почев од 19.04.2018. године, као дана подношења тужбе, па убудуће, сваког 01. – 15. у месецу са законском затезном каматом почев од доспелости сваког појединачног износа до исплате, уплатом на текући рачун законске заступнице мајке АА, ближе означен у том ставу изреке, с тим што ће доспеле а неисплаћене износе исплатити у року од 15 дана од дана пријема одлуке. Ставом четвртим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тужила тражила да се обавезе тужени да на име доприноса за издржавање мал. ВВ плаћа износ преко досуђеног износа од 20.000,00 динара, до

траженог износа од 35.000,00 динара, за разлику од 15.000,00 динара. Ставом петим изреке, уређен је начин одржавања личних односа мал. ВВ са оцем тако што ће отац преузимати и враћати малолетно дете са адресе где малолетно дете живи са мајком и то сваког другог викенда у месецу почев од петка у 18,00 часова до недеље у 18,00 часова; сваки други државни и верски празник у складу са Законом о државним и другим празницима у РС почев од првог дана празника у 10,00 часова до последњег дана празника у 19,00 часова; дан очеве крсне славе, у парним годинама почев од 08.12. након завршетка школских обавеза детета до 20,00 часова на дан крсне славе, а у непарним годинама почев од 10,00 часова на дан крсне славе до 20,00 часова истог дана; првих 15 дана јула и првих 15 дана августа у континуитету; прву половину зимских и свих других школских распуста; рођендан детета у парним годинама почев од завршетка наставе до 20,00 часова наредног дана. Ставом шестим изреке, одбијен је као неоснован противтужбени захтев туженог ББ којим је тражио да парничне странке заједнички врше родитељско право над малолетним дететом, као и захтев да се мал. ВВ повери оцу на самосталне вршење родитељског права, да се обавезе тужила да на име свог доприноса за издржавање малолетног детета плаћа износ од 5.000,00 динара, као и да се уреди модел виђања малолетног детета са мајком. Ставом седмим изреке, одбијен је као неоснован захтев туженог за одређивање привремене мере којом би се обавезао тужени да на име доприноса за издржавање малолетног детета плаћа месечно износ од 5.000,00 динара. Ставом осмим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Апелациони суд у Београду је пресудом Гж2 245/23 од 18.05.2023. године, ставом првим изреке, одбио као неосновану жалбу туженог и потврдио пресуду Трећег основног суда у Београду П2 596/18 од 25.11.2022. године у ставу другом, трећем, петом, шестом и седмом изреке. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиле за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени–противтужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужила – противтужена је поднела одговор на ревизију.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 10/23), у вези са чланом 202. Породичног закона („Службени гласник РС“, бр. 18/2005, 6/2015), Врховни суд је оценио да ревизија туженог–противтужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијом се одређено не указује на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су закључиле брак 09.06.2012. године, који брак је разведен правноснажном пресудом у овом поступку. У браку је рођен заједнички син ВВ ... године. Заједница живота је прекинута 08.03.2018. године, када је тужила са малолетним сином, ту заједницу напустила након што се десило насиље у породици у односу на њу од стране туженог. Тужила је са

малолетним сином отишла у сигурну кућу, где се налазила до септембра 2019. године. Након тога са дететом живи у родитељској кући. Током овог поступка донета је привремена мера којом је дете поверено тужиљи на самостално вршење родитељског права и отац обавезан да плаћа издржавање у износу од 20.000,00 динара до правноснажног окончања овог поступка. Привременом мером је регулисан и начин виђања оца са дететом у контролисаним условима у просторијама Центра за социјални рад, да би у даљем току поступка у овом делу привремена мера била замењена новом, тако што је одређено да ће отац са дететом проводити викенде од 18,00 часова у петак до 18,00 часова у недељу (сваки други викенд). Тужиља је стара ... година. Са малолетним сином живи у породичној кући у селу ..., поред ..., у домаћинству са мајком и братом, с тим што син и она користе засебну кућу. Брат је запослен, а бави се и пољопривредом за потребе њиховог домаћинства. Запослена је као ... у ... у ... и остварује зараду од 43.000,00 динара. Тужени је стар ... година. По занимању је Остао је да живи у родитељској кући у ..., где су странке живеле са дететом до престанка заједнице. Живи са мајком (отац у међувремену преминуо), која је пензионер. Не поседује непокретну имовину. Нема других обавеза законског издржавања. Тужени је у току трајања овог поступка споразумно раскинуо радни однос код послодавца где је остваривао зараду од око 100.000,00 динара. По његовим наводима, сада остварује зараду од око 40.000,00 динара, али је у потрази за новим послом. Мал. ВВ је у тренутку подношења тужбе похађао вртић, а током трајања овог поступка кренуо је у основну школу. У школској 20.../... години уписао је ... разред основне школе. У школи користи услуге целодневног боравка, а претходно је похађао припремни предшколски програм. Тренира Има проблеме са изговарањем појединих слова, због чега је одлазио код логопеда.

Према налазу и мишљењу комисије судских вештака, састављене од специјалисте психијатрије и психолога, оба родитеља препознају базичне и развојне потребе детета, с тим што мајка не препознаје медицинске потребе детета у погледу обавезне вакцинације, услед сопствених страхова и уверења, а уочено је и да употребљава неадекватне методе физичког кажњавања. Отац не одговара на најбољи начин на емоционалне потребе детета у смислу прихватања дефинитивности развода, већ дете емоционално уплиће у сопствене неразрешене односе са супругом, излажући га неповољним емоционалним испољавањима. По процени комисије, није искључено да у појединим ситуацијама отац може да има агресивне реакције и то онда када не може да исконтролише ситуацију. Дете има добар однос са оба родитеља и има жељу да му се родитељи помире и да живе сви заједно. Од стране комисије је препоручен најшири модел виђања детета са родитељем са којим не живи, а комисија се није изјаснила коме треба поверити дете на чување и васпитање, већ су навели да је у најбољем интересу детета учешће оба родитеља у његовом подизању и васпитању, али да је неопходна промена образаца комуникације између родитеља. По препоруци комисије вештака и Центра за социјални рад тужиља и тужени су упућени у Саветовалиште за брак и породицу. Кроз разговор са њима, рађено је на оснаживању њихових родитељских капацитета и то када је у питању тужиља на проналажењу адекватних васпитних стилова, а када је реч о оцу рађено је на емоционалном и психолошком разводу од АА и на развијању родитељских вештина и подизању његових родитељских капацитета. Оба родитеља су исказала спремност да прихвате савете и направе помаке у позитивном смеру, а пар је успео да направи значајне помаке у родитељској комуникацији и сарадњи, па је рад у саветовалишту за брак и породицу са странкама завршен. Према коначном синтетизованом мишљењу центара за социјални рад (Центар

за социјални рад, Одељење у Лајковцу и Центар за социјални рад, Одељење у Земуну), који је дат и на основу налаза и мишљења комисије вештака, најадекватнији вид заштите права и интереса мал. ВВ је да се повери на самостално вршење родитељског права мајци. Мајка поседује родитељске капацитете за самостално вршење родитељског права, високо је мотивисана за то, увиђа значај и потребу очинске фигуре у животу малолетног детета, као и значај контаката и успостављеног односа детета са оцем, а спремна је да саслуша и примени савете стручњака који се баве саветодавно терапијским радом. Такође је предложен модел виђања оца са малолетним сином на начин ближе описан у изреци пресуде. Потребне малолетног ВВ утврђене су на месечном нивоу у укупном износу од 38.400,00 динара и односе се на потребе исхране, куповину књига и школског прибора, трошкове екскурзије једном годишње, за месечни тренинг за цудо, рекреативну наставу, трошкове обуће, одеће, хигијене.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени су закључили да је у најбољем интересу малолетног детета да буде поверено мајци на самостално вршење родитељског права, уз уређени начин одржавања личних односа са оцем и обавезу оца да доприноси издржавању малолетног детета месечним износом од 20.000,00 динара.

Врховни суд налази да је побијаном одлуком правилно примењено материјално право, када је одлучено да се малолетно дете парничних странака повери на самостално вршење родитељског права уз уређен модел одржавања личних односа са оцем и обавезивањем оца да доприноси његовом издржавању.

Према члану 3. став 1. Конвенције о правима детета (Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета „Сл. лист СФРЈ“ – међународни уговори број 15/90 и „Сл. лист СРЈ“ – међународни уговори број 4/96 и 2/97), у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су најбољи интереси детета без обзира на то да ли их предузимају јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Државе чланице се обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и предузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере (став 2.). Ова обавеза преузета је чланом 6. став 1. Породичног закона којим је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета.

Према члану 77. Породичног закона прописани су услови за самостално вршење родитељског права тако што је у ставу 3. прописано да један родитељ врши сам родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот, а нису закључили споразум о вршењу родитељског права. У спору за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права, суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета по члану 266. став 1. наведеног закона, а пре неко што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима (члан 270.).

Побијана пресуда донета је у складу са наведеним одредбама Породичног закона и Конвенције о правима детета, као и елементима за процену најбољег интереса детета, које између осталог чине узраст и пол детета, зрелост детета, потребе детета (васпитање, становање, исхрана, одевање и др) и способност родитеља да задовољи утврђене потребе детета. Супротно наводима ревизије, приликом доношења одлуке о поверавању малолетног детета и одржавању личних односа са оцем, нижестепени судови су правилно проценили најбољи интерес малолетног детета у смислу чланова 6. и 266. став 1. Породичног закона, прихватајући стручни налази мишљење комисије вештака и органа старатељства, прибављених на основу члана 270. наведеног закона. Оба родитеља имају потребне родитељске капацитете. Међутим, од престанка заједнице странака, мал.син живи са мајком и све време је мајка имала примарну улогу у задовољавању потреба детета. Адекватно препознаје и задовољава емоционалне, базичне и развојне потребе детета, Притом, препознаје улогу и значај другог родитеља и подржава редовно виђање детета са оцем. Саветовалиште за брак и породицу је радило са странкама на побољшању њихових родитељских капацитета и на побољшању њихових односа и направљен је значајан помак на успостављању релације између родитеља. И по становишту овог суда, у најбољем је интересу детета да буде поверен мајци на самостално вршење родитељског права.

Насупрот ревизијским наводима, суд је одлуку коме поверити дете донео на основу слободног судијског уверења, руководећи се најбољим интересом детета, узевши у обзир све утврђене околности, , па и процену судских вештака, као и извештај органа старатељства. По оцени Врховног суда, правилно су нижестепени судови оценили ове доказе и донели одлуку. За своју одлуку, нижестепени судови су дали довољне и јасне разлоге, које у свему прихвата и овај суд.

Правилна је и одлука нижестепених судова у погледу одлуке о утврђеној обавези издржавања малолетног детета од стране оца као родитеља коме дете није поверено. Наиме, нижестепени судови су правилном применом члана 160. Породичног закона, ценили све околности на страни малолетног детета, као повериоца издржавања и околности на страни оба родитеља као дужника издржавања, које су од значаја за оцену могућности сваког од родитеља да доприноси издржавању детета. По оцени Врховног суда, износ на који је тужени обавезан није превисоко одређен, већ је адекватан да допринесе задовољењу потреба малолетног детета. Приликом одлучивања о висини обавезе родитеља да издржава своје малолетно дете, суд је дужан да узме у обзир не само приходе које остварује (редовне приходе), већ и могућности за стицање зараде родитеља, а у конкретном случају тужени је млађег животног доба, у добром је здравственом стању, а претходни радни однос у коме је остваривао далеко више прихода, споразумно је раскинуо. При том, потребе детета су правилно утврђене, чак у нешто нижем износу од минималне суме издржавања која представља оријентир код утврђивања потреба повериоца издржавања.

Из наведених разлога, на основу одредбе члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу првом изреке.

Захтев тужиље за накнаду трошкова ревизијског поступка у висини накнаде за састав одговора на ревизију одбијен је као неоснован ставом другим изреке, применом члана 154. став 1. ЗПП, јер се не ради о потребним трошковима.

**Председник већа - судија
Гордана Комненић,с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**